

VAD VÄNTAR HEMVÄNDANDE BALTISKA FLYKTINGAR?

SOVJETMYNDIGHETERNA ha ofta via radio och genom sin diplomatiska representation sänt upprop till f. d. baltiska medborgare i Sverige för att få dem att återvända till sina av Sovjet ockuperade länder. För detta ändamål ha baltiska flyktingar utlovats all slags hjälp och amnesti för deras »brott», som bestode däri att de flydde för sovjetmakten till utlandet. För något år sedan publicerades i svensk press¹ åter ett uppdrag från Sovjet-estlands högsta sovjetpresidium och -regering, adresserat till ester i utlandet. Enligt uppdraget utlovas att de estniska medborgare, som tjänstgjort i tyska armén eller deserterat från Sovjetarmén, ej skulle utsättas för rättsligt efterspel vid återkomsten. Tvärtom, för att på allt sätt stödja dem, som återvända, vilja sovjetmyndigheterna i Estland t. o. m. giva behövande repatrianter en första pekuniär hjälp och annat bistånd.

Då och då ha sovjetmyndigheterna även på svensk botten gått så långt att de direkt agerat för att förmå balter att återvända. De två pojknas »hemfärd» i våras liknade mycket en enlevering, och fallet Lydia är det sista exemplet. Men i vilken mån, om överhuvudtaget alls, överensstämmer dessa löften av högsta sovjetmyndigheterna med de sovjetryska lagnormernas föreskrifter och verkliga innebörd? Detta ha vi i det följande velat belysa med stöd av gällande sovjetryska straffrättsnormer och särskilt tagit i betraktande deras tillämpning gentemot återvändande baltiska undersåtar.

I.

På straffrättens område gälla i Sovjetunionen ännu i dag de grundlagar, vilka äro fastställda i de s. k. »grundprinciperna för

¹ Se *Svenska Dagbladet* nr 173 den 1 juli 1947 under rubriken: »Ryssarna vill ha tillbaka ester.»

strafflagstiftning i den socialistiska sovjetrepubliken och i förbundsrepublikerna».² Stränga krav på tillämpning av dessa grundprinciper ha också betonats i de nyaste domslut, som fälldes den 26 juli och 11 december 1943 av Sovjetunionens högsta domstol i Moskva.³

I dessa »grundprinciper» fastställas de politiska tendenser, vilkas förverkligande den revolutionära regeringen hade satt som sin uppgift. Sovjetregeringen ville på det tsaristiska Rysslands ruiner bygga en ny stat på kommunistisk grund och för att uppnå detta mål använde den sig av proletarietets diktatur d. v. s. den till makten komma arbetarklassens herravälde såsom övergångsform till slutgiltig kommunism. Arbetarklassens första och viktigaste uppgift blev undertryckande och gradvist utrotande av de tidigare härskande samhällsskikten, vars största del den s. k. bourgeoisien bildade.

För att hushålla med krafterna och bringa enhetlighet i sin verksamhet på olika områden har Sovjetregeringen varit tvungen att utarbeta föreskrifter för bekämpandet av sina klassfiender och finna en metod mot dessa. I detta syfte användes främst straffrätten, som hade till uppgift att bekämpa dem, vilka störde samhällslivet under dess utveckling och övergångstid. För att i detta hänseende hjälpa den sovjetryska rättskipningen vid genomförandet av dess historiska kampmission mot proletarietets klassfiender sattes de ovannämnda grundprinciperna i kraft fr. o. m. år 1919. De modifierades senare år 1924.

Sedan den sovjetryska klasstaten upptagit den av staten organiserade arbetarklassens kamp gentemot dess tidigare förtryckare, bourgeoisien, kunde den naturligtvis inte bevilja alla medborgare och klasser samma rättigheter utan gynnade proletarietet framför de tidigare besuttna klasserna. Dessas rättslöshet kungjordes som grundprincip, något som också ligger till grund för strafflagen. Sovjetunionens strafflagstiftning fick slutligen gestalten av en strafflag, som är känd under titeln »RSFSR:s straffkodex». Den första paragrafen i lagboken säger *expressis verbis*, att RSFSR:s strafflagstiftning har att skydda såväl den socialistiska

² *Osnovnoje načala ugovnogo zakonodatelstva SSSR i Sojuznõh respublik av år 1919 och 1924 med senare tillägg*, vars tyska text är tryckt hos H. Freund, Strafgesetzbuch, Gerichtsverfassungsgesetz und Strafprozessordnung Sovjetrusslands, 1925, sidorna 89 och 419 ff.

³ Se den nyaste upplagan av RSFSR:s straffkodex, utgiven av Sovjetunionens justitiefolkkommisariat, Moskva 1943, sidorna 127 och 139.

staten, arbetaren och bonden som den fastställda ordningen gentemot samhällsfarliga handlingar (brott).⁴

Enligt § 2 i lagboken tillämpas strafflagen på alla Sovjetunionens medborgare, vilka ha begått samhällsfarliga handlingar inom eller utanför Sovjetstatens område. Som samhällsfarlig anses varje handling, riktad mot den sovjetryska statsordningen eller som kränker den kommunistiska rättsordningen (§ 6).

Det första kapitlet i den speciella delen av strafflagen (§§ 58¹—58¹⁴ och 59¹—59¹¹) är ägnat åt politiska förbrytelser och indelat i två delar: 1) kontrarevolutionära brott och 2) för Sovjetunionen särskilt farliga brott mot administrationen.

Som kontrarevolutionär handling definieras i § 58¹ en gärning, vars syfte är att störta, skada eller försvaga arbetar- och bonderådens eller de av dem valda regeringarnas herravälde, eller som till mål har att skada och försvaga unionens yttre säkerhet och revolutionens politiska, ekonomiska och nationella vinningar. Därvid gäller som kontrarevolutionär även en handling, som är riktad mot en annan arbetarstat även om denna inte tillhör Sovjetunionen. Detta förklaras vara nödvändigt för den internationella solidariteten arbetarna emellan.

Som landsförräderi gälla icke blott spionage, förräderi i avseende på militär- eller statshemlighet och övergång till fienden, utan också — såsom förbrytelse *sui generis* — flykt till utlandet, vilken förbrytelse straffas med ett bestämt fixerat straff — genom arkebusering (§ 58^{1-a}). Samma brott, begånget av en militärperson belägges med samma straff (§ 58^{1-b}). I det sistnämnda fallet träffas också brottslingens familj svårt, om familjemedlemmarna visste om vederbörandes avsikter och ej i god tid underrättat myndigheterna. Familjemedlemmarna straffas då med ett frihetsstraff på 5—10 år jämte konfiskation av förmögenheten. De familjemedlemmar, som inte hade en aning om brottet, skickas trots detta till Sibirien på 5 år med förlust av valrätten (§ 58^{1-c}).

Här må alltså betonas, att flykt till utlandet i och för sig utan att därvid några som helst för landsförräderi annars kännetecknade handlingar ägt rum, gäller som kontrarevolutionärt brott och jämföras med landsförräderi.

I kampen mot kontrarevolutionärerna går man ännu längre.

⁴ Se den ovanangivna lagboksutgåvan av år 1943. — I slutet av 1940 sattes samma lagbok också i kraft i de baltiska staterna och gäller fortfarande där. Laggör märke till att utom i de baltiska staterna självständiga sovjetiska strafflagsböcker saknas i flera äldre sovjetryska förbundsrepubliker.

Visserligen bestämmes enligt § 58³ arkebusering och eventuell förklaring för arbetarfolkets fiende som »sociala skyddsåtgärder» d. v. s. som straff för alla dem, som i kontrarevolutionärt syfte satt sig i förbindelse med utländsk stat eller dess representanter eller lämnat hjälp åt utländsk stat i krigstillstånd med Sovjetunionen, vari denna hjälp sedan än må bestå.

För att skydda den i § 58¹ mom. 2 omnämnda internationella solidariteten inom arbetarklassen fordrar § 58⁴ frihetsstraff på minst 3 år jämte konfiskation av förmögenheten (vid försvårande omständigheter arkebusering), om hjälp gives:

a) till den del av den internationella bourgeoisien, som inte erkänner det kommunistiska systemet och som strävar att störta detta system och

b) till de under inflytande av bourgeoisien stående eller av denna omedelbart organiserade samhällsgrupper eller organisationer, vilka äro grundade för att utöva en mot Sovjetunionen fientlig verksamhet.

Det står i full samklang med strafflagens anda, om lagens tillämpning också utsträcker till varje icke fullbordad handling, som på något sätt skulle kunna vara till skada för Sovjetunionens ställning som arbetarstat. Så säges ordagrant i § 58¹⁰, att propaganda och agitation, som till sitt innehåll uppmanar till störtande, undergrävande eller försvagande av Sovjetregeringen eller till vilka kontrarevolutionära brott som helst (§§ 58²—58⁹), likaledes utspirdande, författande och bevarande av litteratur av antisovjetiskt innehåll, ha frihetsstraff på åtminstone 6 månader till följd. Om något sådant skulle hända under krigstillstånd, kan vederbörande straffas med arkebusering.

Och slutligen, för att ingen mot arbetarklassens intressen riktad handling skall förbli ostraffad, bestämmer § 58¹¹, att varje organiserad verksamhet, märkbar som förberedelse till eller verkställande av nämnda brott, skall beläggas med de i motsvarande paragrafer nämnda straffen.

Man måste också uppmärksamma § 58⁷, enligt vilken var och en hotas med arkebusering, om han hindrar de statliga myndigheternas och företagets verksamhet eller utnyttjar denna i de förra ägarnas eller de kapitalistiska organisationernas intresse.

Också lagens retroaktiva kraft tillämpas till förmån för arbetarnas klasstat. Så fastställer § 58¹² som brottslig handling aktiv verksamhet och aktiv kamp mot arbetarklassen och den revolutionära rörelsen, om denna utförts i tsarregimens eller i de kontra-

revolutionära regeringarnas tjänst under borgarkrigets tid. Till följd härav vidtogs de i § 58² nämnda sociala skyddsåtgärderna.

Vid alla dessa brott, vilka i lagen betecknas som första kategoriens brott (§ 45), är straffminimum fastställt, men däremot får ej domstolen bestämma de sociala skyddsåtgärderna. Detta innebär, att § 48, som fastställer förmildrande omständigheter i och för straffnedsättning, överhuvudtaget inte kan komma i fråga vid kontrarevolutionära brott. Dock är den sovjetryska domstolen förpliktad att antaga försvårande omständigheter såsom redan givna, d. v. s. 1) om brottet begåtts för att återställa bourgeoisens makt och 2) om det kunnat skada staten eller arbetarnas intressen — även om det ej direkt riktat sig mot dessa intressen.

Rättsställningen för personer, vilka ställas till ansvar för dylika brott, inskränkes betydligt därigenom, att enligt § 27 i den sovjetryska straffprocessförordningen ej alla dess brott lyda under en vanlig domstol utan den s. k. krigsdomstolen, ett faktum, fastställt genom »Lagen för krigsdomstolarna och krigsåklagarämbetet».⁵ Inför dessa krigsdomstolar behandlas målen fullständigt bakom lyekta dörrar, vilket omöjliggör en prövning av det rättvisa i ett domslut.

Om man därtill tar i betraktande, att strafflagen också erkänner den s. k. *laganalogien* (§ 16), ty om i lagen saknas direkt norm för samhällsfarliga handlingar, fastställes ansvaret för en sådan handling genom en motsvarande tillämpning av de lagparagrafer, som till sin art äro mest analoga, och då ligger det i öppen dag, att sovjetmakten förfogar över vittgående medel för att konstruera en egenmäktig politisk anklagelse mot en person, som anses samhällsfarlig, utan att handlingen eller brottet i fråga omnämnas i lagen som straffbar.

Alla dessa brott förklaras med tanke på arbetarklassens intressen vara till den grad svåra och farliga handlingar, att deras bestraffande inte preskriberas enligt lagen, utan preskriptionens tillämpning vid handläggandet av kontrarevolutionära mål har överlåtits åt domstolens gottfinnande (§ 14 mom. 1).

II.

Frågan är nu, huruvida och i vad mån de nämnda strafflagnormernas tillämpning skulle kunna komma i fråga beträffande baltiska flyktingar i Sverige — med andra ord, om det bland dessa

⁵ Sovjetunionens författningssamling 1926, nr 57, art. 413.

ur sovjetlagens synpunkt finnes politiska respektive kontrarevolutionära »förbrytare», vilka i händelse av repatriering löpa risk att i hemlandet ställas till ansvar och eventuellt t. o. m. straffas. Denna fråga måste man besvara med ett kategoriskt *ja*. Utan överdrift kan man säga, att högst sannolikt alla flyktingar utsätts för den största livsfara, om de tvingas återvända till sitt av Sovjetunionen ockuperade fädernesland. Var och en av flyktingarna kan, i egenskap av till utlandet flyktad medborgare, åtalas för den i § 58^{1-a} omnämnda förbrytelsen.

Beviset för kontrarevolutionär *dolus* hos de flyktingar, som ibland ej återvända till sitt hemland, kan förklaras ur subjektiv synpunkt, om man tar i betraktande, att en övervägande stor del av dem lämnat sitt fosterland i Balticum icke under den tyska ockupationen utan omedelbart före sovjetarméns inmarsch, emedan det kommunistiska systemet icke tilltalade dem och därför att de med all sannolikhet skulle ha utsatts för ett upprepande av de över hela världen kända repressalier vilka ägde rum 1940/1941, såsom häktning, massdeportering, dödsstraff, tvångsarbete o. s. v.

Utgående från den objektiva synpunkten av kontrarevolutionär *dolus* måste man hänvisa till det följdriktiga (konkludenta), otvivelaktiga handlingssättet hos huvuddelen av flyktingarna. Som bekant har Sovjetunionen flera gånger offentligt genom kungörelser i flyktinglägren och i de svenska tidningarna uppfordrat flyktingarna att återvända till sitt hemland. Dessa sovjetryska uppmaningar fortsattes också länge regelbundet varje afton kl. 20 genom radiostationerna i Balticum under programpunkten »hemlandet kallar», men de ha numera upphört. Blott få personer ha åttlytt Sovjets uppfordran, under det att majoriteten av flyktingarna vägra att återvända till fäderneslandet. Således är en tillämpning av § 58^{1-a} mer än sannolik.

Men om en flykting tillhörde Sovjetunionens eller en förbundsrepubliks tjänstemän och nu vägrar att återkomma till hemlandet, så räknas han till överlöparna eller klassfienderna och hans handling betecknas som landsförräderi. Han själv förklaras fågelfri, hans förmögenhet beslagtages genast, och i händelse av häktning arkebuseras han inom 24 timmar.⁶ Ännu före den sovjetryska strafflagens ikraftträdande i Balticum utfärdades den 5 augusti 1940 av den dåvarande estniska provisoriska sovjetregeringen ett dekret, försett med retroaktiv kraft och av följande lydelse:

⁶ Se Sovjetunionens författningssamling 1929, nr 76, art. 732.

Vad väntar hemvändande baltiska flyktingar?

»§ 1. Vägran av medborgare i den estniska socialistiska rådsrepubliken, vilka av myndigheterna sändas till utlandet på uppfordran av statsmyndigheternas organ, att återvända till hemlandet, räknas som desertering till det arbetande folkets fiender och betecknas som landsförräderi.

§ 2. Personer, vilka vägra att återvända till hemlandet, proklamerar som stående utanför lagen.

§ 3. I proklamationen som stående utanför lagen ingår:

- a) indragande av hela den skyldiges förmögenhet och
- b) arkebusering av den skyldige 24 timmar efter hans identifiering.

§ 4. Myndiga familjemedlemmar till de personer, vilka proklamerar som stående utanför lagen, straffas, om de på något sätt varit behjälpliga vid det i § 1 nämnda landsförräderiet, med fängelse upp till 10 år och indragande av hela deras förmögenhet.

§ 5. Över de i denna lag omnämnda straffbara handlingarna bestämmer en av inrikesministern bildad kollegial specialdomstol, vars beslut äro slutgiltiga utan någon appellations.

§ 6. Denna lag har retroaktiv kraft.

Lagen träder i kraft med dess kungörande.»

Det är inte uteslutet att bland flyktingarna här i Sverige finnas sådana vilka år 1940/41 stodo i Sovjetunionens eller de s. k. baltiska förbundsrepublikernas tjänst och vilka hittills ej återvänt till sitt fädernesland. På dessa skulle denna lag utan vidare finna tillämpning.

Arkebusering skall oundvikligen drabba också de talrika flyktingar, som voro tvungna att tjäna de tyska ockupationsmyndigheterna såsom underordnade tjänstemän resp. anställda (kansli-tjänstemän, maskinskrivare, kassörer, lagerförvaltare o. s. v.) eller på högre poster, ty de stodo ju alla i förbindelse med en utländsk stat, i detta fall med det tyska riket, eventuellt med dess representanter och ha därigenom på ett eller annat sätt hjälpt en stat, som befunnit sig i krigstillstånd med Sovjetunionen. Med andra ord — alla dessa personer ha begått det i § 58³ omnämnda brottet. Härvid måste ytterligare betonas, att enligt ordalydelsen i andra delen av § 58³ varje hjälp till en främmande stat straffas som förbrytelse, oavsett vari denna verksamhet än må bestå och oberoende av förekomsten av kontrarevolutionär *dolus*. Varje flykting, som vid tiden för den tyska ockupationen var i tjänst hos någon myndighet — antingen en tysk sådan eller en baltisk självförvaltning — hjälpte ju därigenom den tyska makten; så t. ex. vid fullgörandet av de föreskrivna leveranserna av spannmål och andra lantbruksprodukter (kommunalförvaltning), vid erlägg-

det av olika slags skatter (skatteuppbörd) eller genom närings- och handelsföretag, vilkas alster och inkomster som bekant utnyttjades av tyskarna och delvis sändes till Tyskland o. s. v.

Det är onödigt att ingående behandla frågan, hur man kvalificerar de till Sverige flydda balternas handling, när de mot sin vilja medelst tvångsmobilisering nödgades att tjäna i tyska militärenheter, framför allt i Waffen-SS och i sista ögonblicket före bolsjevikernas inmarsch i Balticum flydde till Sverige och vilket öde, de i händelse av återvändo till hemlandet där kunna vänta sig. Kort sagt, de skulle alla ställas till ansvar för sitt handlingsätt enligt § 58^{1-a} och behandlas som landsförrädare. Till denna kategori höra tvivelsutan de 167 utlämnade baltiska militärer, om vilkas öden i Sovjetbalticum man ingenting hört.

Icke ringa är det antal flyktingar, som vid tiden för den tyska ockupationen utnyttjade av tyskarna återställda förmögenheter, vilka bolsjevikerna förstatlignat. Många balter anhöllo om att återfå sina förstatlignade kapitalplaceringar (hus, fabriker, verkstäder, lantställen m. m.) och fingo dem också tillbaka som privategendom. Att i dessa handlingar fastställa kännetecknen på en i § 58⁴ omnämnd förbrytelse skulle väl inte erbjuda de bolsjevistiska juristerna någon svårighet, ty helt entydigt ha dessa personer därigenom uttalat och dokumenterat, att de icke äro villiga att erkänna det kommunistiska systemet med dess förstatlignande och sovjetisering. Med hjälp av den internationella bourgeoisien, i detta fall tyskarna, undergrävdes ju det kommunistiska systemet i Balticum. I lika hög grad äro också flera tjänstemän ansvariga härför, då de vid genomförandet av ett förstatlignande hade varit verksamma som ämbetsmän vid de dåvarande tyska eller baltiska självförvaltningsmyndigheterna. De skulle alla bestraffas enligt § 58⁷.

Bland flyktingarna befinna sig också personer, vilka vid tiden för den tyska ockupationen togo del i sådana organisationer såsom skyddskåren, luftskyddet, polisen och andra liknande organisationer, nödvändiga för upprätthållande av ordning och för att skydda medborgarnas förmögenheter. På sådana flyktingar kan § 58^{1-a} eller åtminstone § 58¹¹ tillämpas.

I detta sammanhang måste framhållas, att de nyssnämnda tjänstemännens handlingar ingalunda hade tyskarnas intressen som mål, utan deras vilja var i främsta rummet riktad på de baltiska folkens välfärd och intressen.

Bristen på vilja till samarbete med tyskarna kan dock från den

sovjetryska strafflagens ståndpunkt i det givna fallet icke anses som skäl för straffrihet enligt paragraferna 58^{1-a} och 58¹¹.

Paragraf 58¹² kan också tillämpas på flyktingar. Av paragrafens ordalydelse framgår fullständigt klart, att varje aktiv verksamhet och aktiv kamp mot arbetarklassen också då straffas hårt, om gärningen har utförts tidigare, d. v. s. av tsarregimens eller de kontrarevolutionära regeringarnas ansvariga tjänstemän vid tiden för inbördeskriget och alltså före upprättandet av proletariats diktatur och denna strafflags ikraftträdande. I enlighet härmed och trots att Sovjetunionen enligt de med de baltiska staterna år 1920 slutna fredsfördragen *de jure* erkände dessa som självständiga republiker, ställdes största delen av de suveräna baltiska staternas högre tjänstemän (i synnerhet polisämbetsmän och medlemmar av skyddskåren) till ansvar enligt den nyssnämnda paragrafen och dömdes av respektive länders krigsdomstolar år 1940/1941 till mångårigt tvångsarbete (ända upp till 20 år) och detta just för kontrarevolutionär verksamhet. Naturligtvis väntar samma öde alla de flyktingar, som beklädde liknande ämbeten under de baltiska staternas självständighet och vilka icke togos eller dömdes av bolsjevikerna under den första sovjetockupationen, antingen tack vare slumpen eller på grund av bristande tid.

Även i fall en flyktings verksamhet från de positiva straffrättsnormernas synpunkt är oantastbar, vem skulle kunna garantera, att han icke på grund av den s. k. laganalogien ställdes till ansvar för någon föregivna kontrarevolutionär handling? En återvänd flyktings ställning blir väsentligt svårare och farligare på grund av följande omständigheter. Den sovjetryska statsordningen känner även sådana repressalier förvaltningsvägen, vilka kunna tillämpas på de medborgare, som på grund av sitt uppförande och sitt sinnelag betraktas som samhällsfarliga för Sovjetregeringen. Av denna orsak deporterades under den första ryska ockupationen från de baltiska länderna över 130,000 människor (staternas totalbefolkning var 6 milj.), något som är känt över hela den civiliserade världen. Man måste här lägga märke till, att bland de deporterade alla befolkningsskikt voro företrädade, såsom arbetare, bönder, fiskare, tjänstemän, utövare av fria yrken, köpmän, industrimän m. fl. Där funnos utan åtskillnad fattiga likaväl som välbärgade, spädbarn likaväl som åldringar. Därav kan man dra den slutsatsen, att den sovjetryska regeringsformen icke känner till något objektivt och allmänt kriterium, på vars grund en medborgare vore i stånd att fastställa, vem som egentligen skall be-

traktas som »folkets fiende» eller på det ena eller andra sättet som en för sovjetryska regimen farlig bourgeois. Kännetecknande är den omständigheten, att t. o. m. i strafflagen en definition av begreppet »bourgeoisie» fullständigt saknas (jfr paragraferna 58¹, 58⁴ och 58⁷).

Ett måste dock stå klart: sovjetregeringens inställning har alltid varit högst misstrogen mot stora massan av flyktingarna, av vilka blott en helt ringa procent tillhör de intellektuella. Det är allmänt känt, att flyktingarna av den sovjetryska pressen (*Pravda*, *Izvestija*) och av Moskvas och Balticums radiostationer liksom av den svenska kommunisttidningen »Ny Dag» ofta betecknas som »nazister», »fascister», »borgerliga nationalisterna», »förrädare», »bourgeoisens agenter» m. m. I samband med händelserna vid utlämningen av 167 balter till Sovjetunionen gick den officiella ryska pressagenturen TASS så långt, att den stämplade de svenska tidningarna som pro-fascistiska (bl. a. »*Stockholms-Tidningen*»), då dessa pressorgan försvarade flyktingarnas asylrätt.⁷

För att främja sina yrkes- och ekonomiska intressen ha flyktingarna i Sverige grundat allehanda organisationer (t. ex. KFUM) och uppsatt egna skolor och kyrkoförsamlingar. Också härigenom dokumenteras brist på vilja att återvända hem eller att erkänna hemlandets bolsjevikregim. Även detta ger anledning att fråga, huruvida ej sovjetregeringen anser en dylik manifestation av flyktingarna — trots avsaknaden av antirysk propaganda — som ett visst undermineringsarbete och försvagande av sovjetregimens anseende (§ 58¹⁰) eller åtminstone som en förberedelse till någon slags kontrarevolutionär handling (§ 58¹¹), vilken måste tjäna som tillräcklig grund för bestraffning av personerna i fråga vid deras eventuella återkomst till fosterlandet. Om också detta inte vore fallet, så är det utan vidare tydligt, att sovjetregeringen icke anser de härvarande flyktingarna som politiskt tillförlitligt element, vadan flyktingarna vid sin hemkomst till fäderneslandet löpa fara att utskilda från sina familjer och anhöriga deporteras till Sibirien.

I tillkännagivanden, offentliggjorda i härvarande flyktingläger har nog Sovjets legation avgivit försäkringar om att de till hemlandet återvända flyktingarna i intet fall skulle ha att frukta några repressalier. Men denna försäkran står i så drastisk mot-

⁷ Jfr den svenska texten av tillkännagivanden från TASS i »*Nyheter från Sovjetunionen*», Stockholm, 1945 nov.—dec.

sägelse till den sovjetryska regeringens praxis och lagstiftningen, att den ej alls torde vara allvarligt menad. Det behövs inte noga framhållas, att en enkel försäkran från sovjetlegationen ej skulle kunna vara bindande och i stånd att upphäva alla de ovan analyserade lagnormer, vilka ha satts i kraft ej blott till skydd för Sovjetunionen utan också med tanke på arbetarklassen i hela världen.⁸ Ett utslagsgivande bevis utgör i detta fall det faktum, att den amnesti, som genom Tallinns radiostation kungjordes och enligt vilken blott de kriminella förbrytarna ej straffas, medan alla s. k. kontrarevolutionärer under inga villkor skulle undgå straff.

Vilken juridisk verkan skulle för övrigt sovjetlegationens ovan nämnda försäkran kunna tillmätas, så länge §§ 9 och 416 i den sovjetryska straffprocessordningen tydligt fastställa, att statsåklagarämbetet är förpliktat att inför domstols- och förföljelseorganen inleda en strafförföljelse mot varje begånget straffbart brott (§ 9); och kränkningen av lagen är den felaktiga tolkning av en lag, som motsäger dess mening eller allmänna karaktär (§ 416 mom. 3). Man får ej heller lämna ur sikte, att på den sista tiden den s. k. socialistiska laglighetsprincipen blivit dominerande i den sovjetryska jurisprudensen, enligt vilken en strikt iakttagelse av lagarnas bestämmelser föreskrivas.

Också med tanke på Sovjetunionens ömtålighet för prestigen kan man ej antaga, att Sovjetunionen, som alltid så ivrigt bevakat sina intressen, skulle vilja avstå från sitt prerogativ på rättskipning i en enskild persons eller en annan stats intresse på grund av någon given försäkran.

Sammanfattningsvis kan hävdas, att från den sovjetryska strafflagens ståndpunkt och i betraktande av ryska förvaltningspraxis varje flykting vid sin återkomst till Ryssland måste antaga, att han där kommer att häktas, ställas inför domstol eller deporteras, ty enligt Sovjetregeringens uppfattning äro alla flyktingar medborgare i Sovjetunionen och av anförda skäl *kan* och *skall* Sovjet behandla flyktingarna som kontrarevolutionärer, landsförrädare, folkets fiender etc.

Att Sovjetunionen efter det andra världskriget sagt sig ha upphävt dödsstraffet kan ej tas till intäkt för att humanitetens idéer nu gjort sitt segertåg genom Stalins Ryssland.

⁸ Häröver ger den till alla kulturspråk översatta »Kortfattad historiekurs över bolsjevikernas kommunistiska parti» en fullständig översikt.